

Obsah a význam pojmu

Lebo ste milosťou spasení skrze vieru, a to nie zo seba, je to dar Boží,

nie zo skutkov, aby sa niekto nechválil.

Efezským 2:8-9

Keď vyslovíme slovo milosť, obyčajne to v našej mysli vyvolá predstavu priazne alebo zľutovania sa, či zmilovania sa nad niekým, ktoré preukazuje predstavený svojmu podriadenému alebo nejaký človek inému nehodnému či previnenému človeku. V takomto zmysle to môžeme čítať aj v Biblii, napr. vo veršoch 1. Mojžišova 19:19, 32:5, 39:21; 2.

Mojžišova 3:21.

Milosť sa v širšom ponímaní týka takých udalostí ako odpustenie, záchrana, spasenie, znovuzrodenie, pokánie, láska a aj ďalšie iné. Vo vzťahu Boha k človeku v otázke milosti ide vždy o nezaslúženú priazeň, napr. 1. Mojžišova 6:8; Jeremiáš 42:12. Milosť úzko súvisí s milosrdenstvom.

Slovo milosrdenstvo vyvoláva predstavu súcitu s niekým núdzným či bezmocným, s človekom nemajúcim nárok na priaznivé zaobchádzanie. Pojmy milosť a milosrdenstvo vytvárajú jednotu, spolu úzko súvisia, nie sú však významovo identické. Veľmi stručne môžeme rozdiel medzi nimi charakterizovať nasledovne: Milosť sa týka vinníka a milosrdenstvo úbožiaka. Slovo milosť, najmä v novozákonných textoch, v sebe obsahuje aj myšlienku Božej konajúcej moci, ktorá uschopňuje človeka žiť nový život.

V novozákonných spisoch vo väčšine prípadov milosť (gr. charis) znamená priazeň (Lukáš 1:30, 2:40,52; Skutky 2:47, 4:33), náklonnosť, ktorá je prejavovaná zmýšľaním a činmi. V takomto zmysle aj finančná zbierka je milosťou (1. Korinským 16:3). Ak hovoríme o Božej milosti, potom ide o zjavenú a odpúšťajúcu Božiu priazeň vo vzťahu k hriechnemu ľudstvu alebo jednotlivcovi, vylučujúcu všetky a akékoľvek nároky a zásluhy zo strany človeka (skutky zákona, ale aj skutky viery/spravodlivosti – Títovi 3:5; Rímskym 4:2-4, 5:15; 1. Korinským 15:10; Galatským 2:21; Kolosenským 1:6). Ide o spasiteľnú milosť (Títovi 2:11-14) súvisiacu s Kristom, viazanú na Krista, ktorá sa zjavila s ním a v ňom (Ján 1:17; 1. Petrov 5:10; 2. Timoteovi 2:1; Kolosenským 2:9). Pôvod tejto milosti je v nevysvetliteľnej a ničím nepodmienennej Božej добрote (Efezským 2:7), v jeho slobodnom rozhodnutí bez ohľadu na skutky človeka. Milosť je prejavom zvrchovanej Božej moci. Každý Boží dar má pôvod v milosti, napríklad spasenie (Efezským

2:8), ospravedlnenie (Rímskym 3:24). Namiesto spravodlivej odplaty (trestu) Boh človeku preukazuje milosť (odpustenie). Milosť ale nie je prejavená len pasívne v nepočítaní hriechu a odpustení, ale aj aktívne v obdarovaní človeka pripočítaním Kristovej spravodlivosti cieľom večného života (Rímskym 5:20-21; Títovi 3:7) a v obdarovaní oživením a vzkriesením spolu s Kristom (Efezským 2:5-6).

Tak ako pojмами Božie kráľovstvo a večný život aj pojmom Božia milosť je označený zvláštny spôsob bytia (realita, sféra existencie), ktorý Boh vyhradil (vytvoril, ustanovil) pre veriacich v evanjelium jeho Syna. Vierou má takýto veriaci prístup do tejto zvláštnej sféry, do tohto zvláštneho bytia (Rímskym 5:1-2; viac v nasledujúcom článku Sola gratia). Vierou v ňom stojí a pretrváva (Efezským 1:19, Rímskym 5:1, 1. Petrov 5:12, Skutky 13:43). Viera samotná však má tiež pôvod v Božej milosti (Filipským 1:29; pozri aj článok Spravodlivosť, viera a ospravedlnenie v Solas číslo 41, zima 2018, str. 9-31). Milosť je princípom a nástrojom spásy (Efezským 2:5-8; Kolosenským 2:13-14; Rímskym 6:14, 6:23; 1. Korinským 2:12; Galatským 3:18; Židom 2:9). Bez Božej milosti by nikto nebol schopný pracovať pre Božie kráľovstvo (1. Korinským 15:10; 2. Korinským 1:12; Židom 4:16; 1. Petrov 4:10). Milosť ako nezaslúžené Božie zľutovanie v Kristovi je aj zdrojom darov milosti (chariziem, pozri Rímskym 12:6; Efezským 4:7; 1. Korinským 1:4-7, 12:1-7; 2. Korinským 6:1, 8:1; Skutky 11:23).

Je to len Božia milosť, ktorá umožnila spásu človeka skrze Kristovo spasiteľné dielo, skrze jeho smrť na kríži a dielo zmierenia. Ospravedlnenie a znovuzrodenie človeka, ktorý bol mŕtvý vo svojich hriechoch a prestúpeniach, je výlučné dielo Božej milosti. K porozumeniu, že ospravedlnenie je z viery na základe milosti, dospeli aj reformátori a je zhrnuté v princípe sola gratia. Bolo to, a tento princíp stále aj je, v zásadnom kontraste k dogmatickému učeniu a praxi katolíckej cirkvi, podľa ktorej Božia milosť k človeku prichádza v ľudskej súčinnosti a záslužných skutkoch (za spolupráce človeka a prostredníctvom cirkvi). Deje sa tak prostredníctvom sviatostí, predovšetkým omše – teda Božia milosť podľa katolíckej dogmatiky do života katolíckeho veriaceho vstupuje cez hmotné prostriedky. Nový zákon jasne učí, že ľudia dosahujú spasenie milosťou: „... aj keď sme boli mŕtvi v previneniach, spolu nás oživil s Kristom - milosťou ste spasení“ (Efezským 2:5). Spasenie je dielo Božej milosti, ktoré Boh uskutočňuje v ľudskom živote.

Zdroje

1. J. D. Douglas, editor, Nový biblický slovník, Návrat domů, Praha 1996, heslá Milost a Milosrdenství.
2. Adolf Novotný, Biblický slovník, Česká Biblická společnost, Praha 1992, heslo Milost.